

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»

[COM(2021) 420 final — 2021/0239 (COD)]

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και ορισμένων κρυπτοστοιχείων (αναδιτύπωση)»

[COM(2021) 422 final — 2021/0241 (COD)]

και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους μηχανισμούς που πρέπει να συγκροτήσουν τα κράτη μέλη για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849»

[COM(2021) 423 final — 2021/0250 (COD)]

(2022/C 152/15)

Εισηγητής: ο κ. **Javier DOZ ORRIT**

Συνεισηγητής: ο κ. **Benjamin RIZZO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 4.10.2021 Συμβούλιο, 8.10.2021
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	23.11.2021
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	8.12.2021
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	565
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	230/7/0

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2019) και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (2021), πανεπιστημιακές μελέτες και τώρα τα Pandora Papers και άλλες παρόμοιες δημοσιεύσεις αναδεικνύουν τη σοβαρότητα του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην ΕΕ. Η ισχύουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκής λόγω των ελλείψεων συντονισμού και των εθνικών αποκλίσεων.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει σθεναρά τη δέσμη νομοθετικών μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ιδίως τη δημιουργία και τον σχεδιασμό της νέας ευρωπαϊκής αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMLA) με άμεσες εποπτικές εξουσίες. Θα πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι για να γίνει ο πυρήνας ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας και πληροφοριών.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την κατανομή του περιεχομένου μεταξύ του πρώτου κανονισμού για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΚΕΧ) —εποπτεία των ιδιωτικών ιδρυμάτων— και της 6ης οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες —συντονισμός των εθνικών εποπτικών αρχών και των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ)— και με τις διατάξεις των δύο νομοθετημάτων για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας και για την αυτοματοποίηση της καταγραφής και της διαβίβασης πληροφοριών.

1.4. Για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των συναφών βασικών αδικημάτων απαιτείται αλλαγή νοοτροπίας και ουσιαστική συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της για ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο για την καταπολέμηση των συμπεριφορών που θίγουν τις ηθικές και πολιτικές αρχές των δημοκρατιών μας και υπονομεύουν τα δημόσια αγαθά. Προτείνει επίσης τη δημιουργία συμβουλευτικού οργάνου της κοινωνίας των πολιτών, υπαγόμενου στην AMLA, ή υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με συμμετοχή της AMLA.

1.5. Η ΕΟΚΕ προτείνει την επείγουσα εφαρμογή του Κανονισμού για τα κρυπτοστοιχεία στο πλαίσιο της νομοθετικής δέσμης ΚΕΧ. Η πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις αγορές κρυπτοστοιχείων ⁽¹⁾ αποτελεί βήμα προς την κατεύθυνση της γενικής ρύθμισης και πρέπει να τεθεί επειγόντως σε ισχύ, ωστόσο δεν αντικαθιστά όλα τα αναγκαία μέσα προστασίας ενάντια στους χρηματοπιστωτικούς και σχετικούς με την εγκληματικότητα κινδύνους αυτών των χρηματοπιστωτικών προϊόντων.

1.6. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τον τρόπο εφαρμογής της δέσμης νομοθετικών μέτρων στους διαύλους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος: στην αγορά έργων τέχνης και περιουσιακών στοιχείων υψηλής αξίας· τους ελεύθερους λιμένες, τις τελωνειακές αποθήκες και τις ειδικές οικονομικές ζώνες· ορισμένες εμπορικές συναλλαγές, επενδύσεις σε ακίνητα, τυχερά παιχνίδια κ.λπ. Θεωρεί ότι θα χρειαστεί νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία στους τομείς αυτούς.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει να δοθούν στην Ευρώπη περισσότερες εξουσίες και επαρκείς πόροι για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και για τον συντονισμό των εθνικών αστυνομικών δυνάμεων σε αυτούς τους τομείς. Ο αποτελεσματικός συντονισμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ο οποίος θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή χωρίς καθυστέρηση, της Ευρώπης και της νέας AMLA μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για την επιτυχία της δέσμης νομοθετικών μέτρων στην πράξη.

1.8. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ασκήσει πιέσεις για την επείγουσα μεταφορά σε όλα τα κράτη μέλη της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²⁾ που θεσπίζει κοινό ορισμό του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και για την εφαρμογή νέας Οδηγίας για κοινό ορισμό των σχετικών αδικημάτων, βάσει της οποίας οι ποινές για αυτά τα αδικήματα πρέπει να κυμαίνονται εντός συγκεκριμένου εύρους.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την ύπαρξη στην ΕΕ τεράστιου αριθμού «εικονικών εταιρειών», οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και στη φοροαποφυγή. Προτείνει οι επί του παρόντος αρμόδιες αρχές και το μελλοντικό ολοκληρωμένο σύστημα εποπτείας να καταρτίσουν ειδικά προγράμματα για την παρακολούθηση αυτών των εταιρειών, τις οποίες διαχειρίζονται ορισμένα δικηγορικά γραφεία, γραφεία συμβουλών ή φορολογικοί σύμβουλοι, προκειμένου να εντοπιστούν οι πραγματικοί δικαιούχοι τους και οι υπεύθυνοι για τις συναλλαγές τους, και να διερευνηθούν τα εγκλήματα που ενδέχεται να διαπράξουν.

1.10. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα πλήρους λειτουργίας της AMLA, συμπεριλαμβανομένης της άμεσης εποπτείας, πριν από το 2026. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα εμπλεκόμενα θεσμικά όργανα να συνεργαστούν στενότερα εν τω μεταξύ για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

1.11. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να καταρτιστεί ένας νέος, ρεαλιστικός και ειλικρινής κατάλογος τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων όλων εκείνων που διευκολύνουν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Προτείνει επίσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θεσπίσει κανόνα σύμφωνα με τον οποίο οι εταιρείες και τα άτομα που εμπλέκονται σε οικονομικό έγκλημα ή νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα πρέπει να αποκλείονται από τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

1.12. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τις εθνικές κυβερνήσεις να προστατεύσουν τη ζωή και την ακεραιότητα των δημοσιογράφων, των ιδιωτικών και δημοσίων υπαλλήλων που καταγγέλλουν την οικονομική και πολιτική διαφθορά, και θεωρεί απαραίτητη την καθυστέρηση μεταφοράς της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁾ στο εθνικό δίκαιο.

2. Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ιστορικό

2.1. Τον Ιούλιο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την αξιολόγησή της σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΕΧ/ΧΤ). Στην ανακοίνωση και στις τέσσερις αξιολογήσεις ⁽⁴⁾ επισημάνθηκαν σοβαρές ελλείψεις στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών στα της ΚΕΧ/ΧΤ.

2.2. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, στις 7 Μαΐου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε σχέδιο δράσης με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ⁽⁵⁾ και ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με αυτό. Το σχέδιο βασίστηκε σε έξι πυλώνες: αποτελεσματική εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων, ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων της ΕΕ, εποπτεία σε επίπεδο ΕΕ, στήριξη και συνεργασία για τις ΜΧΠ, καλύτερη επιβολή του

⁽¹⁾ COM(2020) 593 final.

⁽²⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου (ΕΕ L 284 της 12.11.2018, σ. 22).

⁽³⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

⁽⁴⁾ COM(2019) 360 final, COM(2019) 370 final, COM(2019) 371 final και COM(2019) 372 final της 24.7.2019.

⁽⁵⁾ C(2020) 2800.

ποινικού δικαίου και ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ στον κόσμο. Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ⁽⁶⁾», η ΕΟΚΕ εξέφρασε την υποστήριξή της για το σχέδιο και την επείγουσα ανάπτυξη και εφαρμογή του.

2.3. Μετά την έγκριση από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη διαβούλευση, η Επιτροπή ενσωμάτωσε τις νομοθετικές προτάσεις του σχεδίου στη δέσμη νομοθετικών μέτρων της 20ής Ιουλίου 2021, η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες προτάσεις:

- κανονισμός σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής ΚΕΧ/ΧΤ ⁽⁷⁾.
- ένα ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων ΚΕΧ/ΧΤ που ενσωματώνει μέρος της νομοθεσίας ⁽⁸⁾.
- μια νέα οδηγία, η έκτη, που αναθεωρεί μέρος της εναπομείνουσας νομοθεσίας ⁽⁹⁾ και
- τη μεταρρύθμιση του κανονισμού για τις μεταφορές χρηματικών ποσών ώστε να καλύπτει τα κρυπτοστοιχεία ⁽¹⁰⁾.

2.4. Στο επίκεντρο της δέσμης νομοθετικών μέτρων βρίσκεται η σύσταση μιας νέας αρχής της ΕΕ (AMLA), η οποία θα αναλάβει άμεσες εποπτικές εξουσίες και θα ενισχύσει τις εξουσίες συντονισμού και συνεργασίας με τις εθνικές αρχές, με τις οποίες θα διασφαλίζει την ορθή και συνεπή εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ από τον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα:

- θα συγκροτήσει από κοινού με τις εθνικές αρχές ένα ενιαίο ολοκληρωμένο εποπτικό σύστημα ΚΕΧ/ΧΤ.
- θα εποπτεύει άμεσα ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υψηλού κινδύνου που δραστηριοποιούνται σε μεγάλο αριθμό κρατών μελών της ΕΕ· η AMLA θα έχει εξουσίες επιβολής κυρώσεων σε αυτές τις «επιλεγμένες υπόχρεες οντότητες».
- θα εποπτεύει και θα συντονίζει τις εθνικές εποπτικές αρχές που είναι υπεύθυνες για άλλα χρηματοπιστωτικά και μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ, και θα διενεργεί περιοδικές αξιολογήσεις ορισμένων ή όλων των δραστηριοτήτων μιας, περισσότερων ή όλων των αρχών χρηματοπιστωτικής εποπτείας, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των εργαλείων και των πόρων τους για τη διασφάλιση εποπτικών προτύπων και πρακτικών υψηλού επιπέδου.
- θα προωθεί και θα στηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των ΜΧΠ και θα διευκολύνει τη διασυνοριακή επικοινωνία και την κοινή ανάλυση.

2.5. Η AMLA θα διευθύνεται από Πρόεδρο, πενταμελή εκτελεστική επιτροπή και γενικό συμβούλιο με δύο εναλλακτικές συνθέσεις και είδη αρμοδιοτήτων: εποπτείας και ΜΧΠ· οι συνθέσεις θα περιλαμβάνουν τους επικεφαλής των εθνικών εποπτικών αρχών και οργανισμών πληροφοριών και θα διευθύνουν το ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό σύστημα εποπτείας και χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα είναι μέλος των διοικητικών οργάνων της AMLA. Το γενικό συμβούλιο θα περιλαμβάνει ως παρατηρητές εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), οι αρμοδιότητες και τα εργαλεία των οποίων — Κεντρική Βάση Δεδομένων και FiU.net — ΚΕΧ/ΧΤ — θα μεταφερθούν στη νέα Αρχή. Η AMLA θα ξεκινήσει τις δραστηριότητές της το 2024, ενώ θα καλύψει όλες τις θέσεις της και θα αρχίσει την άμεση εποπτεία το 2026.

2.6. Ο πρώτος κανονισμός ΚΕΧ/ΧΤ της ΕΕ επεκτείνει τον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων ώστε να συμπεριληφθούν οι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων, οι πλατφόρμες συμμετοχικής χρηματοδότησης και οι φορείς επενδυτικής μετανάστευσης (οι οποίοι διευκολύνουν την απόκτηση άδειας διαμονής και, ενίοτε, υπηκοότητας για τους επενδυτές). Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας και οι έλεγχοι ενισχύονται και καθίστανται σαφέστερα. Οι απαιτήσεις που αφορούν τρίτες χώρες και πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα αναθεωρούνται. Ομοίως, αποσαφηνίζονται οι απαιτήσεις για τον πραγματικό δικαιούχο και εισάγονται νέες απαιτήσεις προκειμένου να μετριαστεί ο κίνδυνος κάλυψης των εγκληματιών πίσω από διαμεσολαβητές. Λαμβάνονται μέτρα κατά του κινδύνου αδιαφάνειας από τη χρήση τίτλων στον κομιστή και ορίζεται ανώτατο όριο 10 000 ευρώ για τη χρήση μετρητών.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 6.

⁽⁷⁾ COM(2021) 421 final.

⁽⁸⁾ COM(2021) 420 final.

⁽⁹⁾ COM(2021) 423 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 422 final.

2.7. Σε αντίθεση με τον κανονισμό που αφορά τον ιδιωτικό τομέα, η 6η οδηγία ΚΕΧ/ΧΤ εστιάζει στο θεσμικό της σύστημα και στην προσαρμογή της σε κάθε κράτος μέλος. Η πρόταση αποσαφηνίζει τις αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και την πρόσβαση σε πληροφορίες των ΜΧΠ, θεσπίζει ένα πλαίσιο για κοινές αναλύσεις και παρέχει νομική βάση για το σύστημα FIU.net. Ενισχύεται η δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών και βελτιώνονται οι μηχανισμοί συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών και με άλλες αρχές. Προβλέπεται η διασύνδεση των μητρώων τραπεζικών λογαριασμών.

2.8. Ο προτεινόμενος κανονισμός για τις μεταφορές χρηματικών ποσών και ορισμένων κρυπτοστοιχείων αποτελεί αναδιτύπωση του κανονισμού (ΕΕ) 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹¹⁾ για τις μεταφορές χρηματικών ποσών, αποσκοπεί δε στο να καταστήσει τις απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας και ταυτοποίησης των μεταφορών κρυπτοστοιχείων παρόμοιες με αυτές που ισχύουν για τις μεταφορές χρηματικών ποσών. Ταυτόχρονα, οι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων θα υπόκεινται στις υποχρεώσεις του κανονισμού ΚΕΧ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η 1η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θεσπίστηκε το 1991. Έκτοτε, έχουν εκδοθεί άλλες τέσσερις οδηγίες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και δεκάδες άλλες συμπληρωματικές οδηγίες, οι οποίες αφορούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα ή τα συναφή εγκλήματα και αδικήματα. Τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, τα οποία θεωρούνται προτεραιότητα από τις αρχές της ΕΕ, είναι σαφές ότι δεν ήταν ικανοποιητικά μέχρι σήμερα.

3.2. Υπάρχει ευρεία συμφωνία επ' αυτού, όπως αντικατοπτρίζεται ήδη στις αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2019 και στις αξιολογήσεις θεσμικών οργάνων όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στα ψηφίσματά του τον Μάρτιο του 2019 και τον Ιούλιο του 2020⁽¹²⁾, και το Ελεγκτικό Συνέδριο, στην έκθεσή του τον Ιούνιο του 2021 με τίτλο «Οι προσπάθειες της ΕΕ για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στον τραπεζικό τομέα είναι κατακερματισμένες και η υλοποίηση της οικείας πολιτικής ανεπαρκής»⁽¹³⁾, καθώς και στη συντριπτική πλειονότητα των αναλύσεων που έχουν εκπονηθεί από εμπειρογνώμονες, πανεπιστημιακούς και δεξαμενές σκέψης, ειδικότερα στην έκθεση της ειδικής ομάδας CEPS-ECRI⁽¹⁴⁾.

3.3. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο όγκος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κυμαίνεται μεταξύ 1 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ των 27 (Ευρωπόλ και Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και 1,3 % (Ελεγκτικό Συνέδριο), δηλαδή μεταξύ 140 και 208 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Επιπλέον, σύμφωνα με την Ευρωπόλ, μόνο το 1 % περίπου αυτού του όγκου ανακτάται. Τα τελευταία χρόνια υπήρξαν πολυάριθμα σκάνδαλα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στα οποία εμπλέκονταν μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά από αυτά δεν θα είχαν αποκαλυφθεί χωρίς την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας ή την παρέμβαση των εποπτικών αρχών. Με άλλα λόγια, παρά τις προσπάθειες και την προθυμία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δεν έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τα αποτελέσματα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

3.4. Η δημοσίευση των Pandora Papers από τη Διεθνή Κοινοπραξία Ερευνητών Δημοσιογράφων (ICIJ) ανέδειξε για άλλη μια φορά την κλίμακα του προβλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των συναφών εγκλημάτων, καθώς και τον ουσιαστικό ρόλο των φορολογικών παραδείσεων στη διευκόλυνση αυτών των εγκλημάτων. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να κατανοήσει κανείς το γεγονός η περιοχή δικαιοδοσίας που αναφέρεται συχνότερα στα έγγραφα αυτά δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των «μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας» της ΕΕ και ότι το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (Ecofin) μόλις διέγραψε από τον κατάλογο μια άλλη περιοχή δικαιοδοσίας της οποίας η νομοθεσία καθιστά αδύνατη την ταυτοποίηση των πραγματικών δικαιούχων εταιρειών και λογαριασμών.

3.5. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των εθνικών κυβερνήσεων στην ανάγκη για ισχυρή προστασία της ζωής και της ακεραιότητας των δημοσιογράφων, των ιδιωτικών και δημοσίων υπαλλήλων που καταγγέλλουν την οικονομική και πολιτική διαφθορά. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν αρχίσει τις διαδικασίες μεταφοράς της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της ΕΕ, και καλεί την Επιτροπή να λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει την επείγουσα μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο έως το τέλος του 2021.

3.6. Οι αδυναμίες και οι ανεπάρκειες της πολιτικής ΚΕΧ/ΧΤ της ΕΕ έχουν διάφορες αιτίες, οι οποίες έχουν σωρευτικά αποτελέσματα: i) ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ διαφόρων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών· ii) η έλλειψη ενιαίας εποπτικής αρχής ΚΕΧ/ΧΤ της ΕΕ· iii) τα περιορισμένα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους τα αρμόδια όργανα της ΕΕ· iv) ο ανεπαρκής συντονισμός, τόσο στις πρωτοβουλίες πρόληψης όσο και στην ανάληψη δράσης κατά των διαπιστωθέντων κινδύνων, καθώς και η καθυστέρηση στην εφαρμογή τους· v) οι αδυναμίες στη λειτουργία των εποπτικών αρχών και των ΜΧΠ σε πολλές χώρες· vi) η πολύ καθυστερημένη και με σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών μεταφορά των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, που οδήγησε σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή· vii) η ανεπαρκής επίγνωση, σε αρκετές

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και περί κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 (ΕΕ L 141 της 5.6.2015, σ. 1).

⁽¹²⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 26ης Μαρτίου 2019, σχετικά με το οικονομικό έγκλημα, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή (ΕΕ C 108 της 26.3.2021, σ. 8) και ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10.7.2020.

⁽¹³⁾ ΕΕΣ Ειδική έκθεση 13/2021.

⁽¹⁴⁾ CEPS-ECRI: TF Report: AML in the EU· 01/2021.

χώρες, της σημασίας της σθεναρής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των συναφών εγκλημάτων· και viii) οι διαφορές που προκύπτουν από τους αποκλίνοντες ορισμούς των αδικημάτων στους ποινικούς κώδικες, ξεκινώντας από την ίδια τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και τις σχετικές κυρώσεις· ix) η ανεπαρκής διερεύνηση των συναφών βασικών αδικημάτων, ιδίως σε τρίτες χώρες· και x) η έλλειψη πολιτικής βούλησης εκ μέρους ορισμένων κυβερνήσεων της ΕΕ να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι γεωγραφικές και τομεακές διαφορές που προκύπτουν από όλους αυτούς τους παράγοντες βοηθούν τους οικονομικούς εγκληματίες να σχεδιάζουν τα πλέον κατάλληλα δίκτυα για την παράνομη διακίνησή τους.

3.7. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ δεν θεωρήθηκε αναγκαία. Αυτό ισχύει για τη συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΑΤ στη διαδικασία διερεύνησης των παραβιάσεων του δικαίου της ΕΕ, γεγονός που οδήγησε το Ελεγκτικό Συνέδριο να δηλώσει ότι η διαδικασία αυτή «στερείται αποτελεσματικότητας»⁽¹⁵⁾. Ούτε η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EYED) με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ήταν πάντοτε αποτελεσματική προκειμένου για την κατάρτιση του καταλόγου των «τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου» στην ΚΕΧ/ΧΤ⁽¹⁶⁾. Ο κατάλογος του 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, απορρίφθηκε τελικά από το Συμβούλιο, και ο κατάλογος που εγκρίθηκε τον Μάιο του 2020 αποτελεί προσαρμογή του καταλόγου της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) και έχει αξιοσημείωτες απουσίες.

4. Η γνώμη της ΕΟΚΕ

4.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη υποστήριξή της στη δέσμη νομοθετικών μέτρων της Επιτροπής, διότι θεωρεί ότι η ορθή και ταχεία εφαρμογή της θα μπορούσε να είναι πολύ χρήσιμη για την αντιστροφή μιας μη βιώσιμης κατάστασης όπως αυτή που περιγράφεται συνοπτικά στο προηγούμενο τμήμα. Ειδικότερα, συμφωνεί με τη δημιουργία και το σχεδιασμό της ΑΜΛΑ η οποία, ασκώντας τις άμεσες εποπτικές εξουσίες της, καθίσταται ο πυρήνας ενός ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας (και πληροφοριών) ΚΕΧ/ΧΤ, ενσωματώνοντας τους εθνικούς επόπτες και τις ΜΧΠ στο γενικό συμβούλιο της, καθώς και τα άλλα ενδιαφερόμενα όργανα της ΕΕ ως παρατηρητές.

4.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την κατανομή του περιεχομένου μεταξύ του πρώτου κανονισμού και της 6ης οδηγίας και με τις διατάξεις τόσο για την τυποποίηση της εθνικής νομοθεσίας όσο και για τη διευκόλυνση της λειτουργίας των εθνικών ΜΧΠ και των εποπτικών αρχών σε βασικούς τομείς: αρχεία και υποβολή αναφορών και διερεύνηση ύποπτων συναλλαγών μέσω των αναφορών ύποπτης δραστηριότητας, με τη χρήση τυποποιημένων τεχνικών. Η έμφαση στην εκπλήρωση των διαφόρων υποχρεώσεων των αρχών το συντομότερο δυνατόν είναι ιδιαίτερα επιθυμητή, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ένα από τα κύρια τρέχοντα προβλήματα. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η προτεινόμενη νομοθεσία συνάδει με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων και τα δικαιώματα ιδιωτών και εταιρειών που θα προστατεύονται τελικά από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

4.3. Η ΕΟΚΕ καλεί τις εθνικές κυβερνήσεις και τις ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίξουν την έγκριση και την ορθή εφαρμογή αυτής της δέσμης νομοθετικών μέτρων. Ούτε η ΕΕ ούτε τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν τη διατήρηση της τρέχουσας κατάστασης. Ακόμη λιγότερο όταν η αντιμετώπιση των υγειονομικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και η ανάκαμψη της οικονομίας απαιτούν από τα κράτη μέλη και την ΕΕ να αυξήσουν σημαντικά τους δημόσιους πόρους. Όπως αναφέρει η έκθεση CEPS-ECRI: «Η προσπάθεια να σταματήσει ή τουλάχιστον να μειωθεί σημαντικά η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί ηθική επιταγή σε κάθε δημοκρατική κοινωνία, όπου όλοι οι πολίτες είναι ελεύθεροι και ίσοι ενώπιον του νόμου, σε ένα δίκαιο σύστημα συνεργασίας [...] Η έλλειψη σαφήνειας, οι καθυστερήσεις και η αναποτελεσματικότητα θα οδηγήσουν μόνο στην αύξηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»⁽¹⁷⁾.

4.4. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση της σημασίας των συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στον τομέα αυτόν. Σε ορισμένες χώρες, η ερευνητική ικανότητα συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στον ιδιωτικό τομέα⁽¹⁸⁾. Ενώ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, κατά την εφαρμογή της δέσμης νομοθετικών μέτρων, να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να προωθήσουν τη βελτίωση των εθνικών εποπτικών οργάνων και των ΜΧΠ, η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να διευκολύνουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στον τομέα αυτόν.

⁽¹⁵⁾ ΕΕΣ, ό.π., σημείο 86. Σε διάστημα 10 ετών, το συμβούλιο εποπτών της ΕΑΤ δεν έχει διεξαγάγει καμία έρευνα για την ΚΕΧ/ΧΤ με δική του πρωτοβουλία. Μην έχοντας καμία νομική υποχρέωση να απαντήσει εγκαίρως στα αιτήματα, έχει διερευνήσει μόνο δύο από τις τέσσερις καταγγελίες που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁽¹⁶⁾ ΕΕΣ, ό.π., σημεία 26 και 28.

⁽¹⁷⁾ CEPS-ECRI, ό.π., σ. 2.

⁽¹⁸⁾ CEPS-ECRI, ό.π., σ. iv.

4.5. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της καταπολέμησης του οικονομικού και φορολογικού εγκλήματος απαιτεί πιθανώς, σε πολλές χώρες, αλλαγή νοοτροπίας και μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Αυτό ήταν ένα από τα κίνητρα της πρότασης της ΕΟΚΕ για ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο πάταξης του φορολογικού εγκλήματος, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ⁽¹⁹⁾. Στο ίδιο πνεύμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι θα πρέπει «[...] να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού και να εξασφαλιστούν δίκαια και διαφανή φορολογικά συστήματα και φορολογική δικαιοσύνη» ⁽²⁰⁾. Για να συμβάλει στην επίτευξη αυτού του στόχου, η ΕΟΚΕ προτείνει να συσταθεί συμβουλευτικό όργανο της κοινωνίας των πολιτών υπό την ΑΜΛΑ ⁽²¹⁾ ή ως όργανο υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο οποίο θα συμμετέχει επίσης η ΑΜΛΑ, ούτως ώστε οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η ίδια η ΕΟΚΕ να μπορούν να συμμετέχουν πιο ενεργά στην καταπολέμηση της ΚΕΧ/ΧΤ και να συνεισφέρουν με τις δικές τους εμπειρίες και προτάσεις. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών πρέπει να ενεργούν από κοινού για να ενημερώνουν τους Ευρωπαίους πολίτες σχετικά με τον πολύ αρνητικό αντίκτυπο που έχει η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τα συναφή εγκλήματα στα δημόσια αγαθά και στις αρχές της δικαιοσύνης και της ισονομίας στις οποίες βασίζεται η δημοκρατία.

4.6. Η Ευρώπη και άλλοι εμπειρογνώμονες πιστεύουν ότι από τότε που ξεκίνησε η πανδημία COVID-19 διαπιστώνεται αύξηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των συναφών παράνομων δραστηριοτήτων, ιδίως όσων διαπράττονται με ηλεκτρονικά μέσα και με τη χρήση κρυπτονομισμάτων και άλλων κρυπτοστοιχείων ⁽²²⁾. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχει κάθε λόγος να θεσπιστεί κανονισμός που να τις αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο όπως τις άλλες συναλλαγές, καθιστώντας υποχρεωτική την ταυτοποίηση των πραγματικών δικαιούχων. Η πρόταση κανονισμού για τις αγορές κρυπτοστοιχείων ⁽²³⁾ αποτελεί βήμα προς την κατεύθυνση της γενικής ρύθμισης και πρέπει να τεθεί επείγοντως σε ισχύ, ωστόσο δεν αντικαθιστά όλα τα αναγκαία μέσα προστασίας ενάντια στους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και τα ποινικά αδικήματα που συνδέονται με αυτά τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

4.7. Η ΕΟΚΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και άλλα θεσμικά όργανα έχουν επισημάνει τον κίνδυνο που εγκυμονεί η ύπαρξη στην ΕΕ εκατοντάδων χιλιάδων «εταιρειών-βιτρίνα» ⁽²⁴⁾, τις οποίες νομιμοποιούν και διαχειρίζονται ορισμένα δικηγορικά γραφεία, γραφεία συμβουλών ή φορολογικοί σύμβουλοι και οι οποίες χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και άλλα συναφή βασικά αδικήματα, καθώς και για τη φοροαποφυγή. Τεράστια ποσά κεφαλαίων ρέουν μέσα από αυτές. Οι σημερινές αρμόδιες αρχές και το νέο ευρωπαϊκό εποπτικό σύστημα θα πρέπει να καταρτίσουν ειδικά προγράμματα για την εφαρμογή των κανόνων για τον εντοπισμό των πραγματικών δικαιούχων αυτών των εταιρειών και των εκδοτών και αποδεκτών των συναλλαγών τους, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν δίωξη για τα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά εγκλήματα που διαπράττονται από πολλές από αυτές τις εταιρείες. Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται σε καμία εταιρεία ή άλλη μορφή οντότητας που ενδέχεται να χρησιμοποιείται σε δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας να εγγραφεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, εάν οι τελικοί δικαιούχοι δεν είναι γνωστοί ή εμπλεκόμενοι σε τέτοιες δραστηριότητες.

4.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πως είναι επείγουσα ανάγκη τα κράτη μέλη να ολοκληρώσουν επείγοντως τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1673, που παρέχει κοινό ορισμό του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Προτείνει δε την εκπόνηση νέας οδηγίας που θα παρέχει κοινούς ορισμούς των συναφών αδικημάτων στη νομοθεσία των κρατών μελών και οι ποινές για τα αδικήματα αυτά να κυμαίνονται εντός συγκεκριμένου εύρους. Το άρθρο 83 της ΣΛΕΕ αναφέρει ρητά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τα συναφή δισυνοριακά αδικήματα μεταξύ εκείνων των οποίων οι ορισμοί και οι ποινές μπορούν να εναρμονιστούν μέσω ευρωπαϊκών ελάχιστων κανόνων.

⁽¹⁹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) με θέμα «Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 6), σημεία 3.4, 3.5 και 3.6.

⁽²⁰⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10.7.2020 σχετικά με το σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

⁽²¹⁾ Από τη σύστασή τους και με σκοπό να διευκολυνθεί η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η EAT, η ΕΑΚΑΑ (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών) και η ΕΑΑΕΣ (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) διαθέτουν ομάδες ενδιαφερομένων, οι οποίες συγκροτούνται από μέλη που εκπροσωπούν σε ισόρροπη αναλογία ιδιωτικές εταιρείες, καταναλωτές, χρήστες, εκπροσώπους εργαζομένων εταιρειών του τομέα και υψηλόβαθμους πανεπιστημιακούς.

⁽²²⁾ Ευρωπαϊκό-ΕFEC: *Enterprise criminals. Europe's fight against the global networks of financial and economic crime (06/2020)* και WCA: *COVID 19 opened the doors for a new wave of money laundering*.

⁽²³⁾ COM(2020) 593 final.

⁽²⁴⁾ «Εταιρεία-βιτρίνα» ή «επιχείρηση-φάντασμα» ή «εικονική»: εταιρεία που δεν έχει πραγματική οικονομική δραστηριότητα στη χώρα στην οποία είναι εγγεγραμμένη και δεν έχει καθόλου ή έχει πολύ λίγους υπαλλήλους. Ορισμένες από αυτές χρησιμοποιούνται για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη φοροαποφυγή ή την παράκαμψη της οδηγίας για την απόσπαση. Βλέπε EPRS, 10/2018: «An overview of shell companies in the European Union» ΔΝΤ, F&D, 09/2019: Damgaard, Elkjaer και Johannesen: *The Rise of Phantom Investments* και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 6).

4.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα πλήρους λειτουργίας της AMLA, συμπεριλαμβανομένης της άμεσης εποπτείας, πριν από το 2026. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα άλλα εμπλεκόμενα θεσμικά όργανα να ενισχύσουν, εν τω μεταξύ, τη συνεργασία τους για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας σε συνέχεια των παρατηρήσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του ΕΕΣ. Αυτό ισχύει ιδίως για την EAT —και τη νέα της επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες—, την EKT και την Ευρωπόλ. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την EYED και την Ευρωπόλ να διενεργήσουν το συντομότερο δυνατόν νέα ανάλυση των τρίτων χωρών που ενδέχεται να συμπεριληφθούν σε νέο ενωσιακό κατάλογο μη συνεργαζόμενων στην ΚΞΧ/ΧΤ.

4.10. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τη μεγάλη σημασία που θα μπορούσε να έχει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία στον αγώνα για την ΚΞΧ/ΧΤ και καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη να διευκολύνουν την πλήρη εφαρμογή της χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση. Εκφράζει τη λύπη της για τα εμπόδια που έδωσαν ορισμένες κυβερνήσεις στην ολοκλήρωση της διαδικασίας, ιδίως από ορισμένες κυβερνήσεις που κατείχαν πρόσφατα την προσωρινή προεδρία της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει την πρόταση για τη θέσπιση ευρωπαϊκού πλαισίου για τις διασυνοριακές έρευνες στον τομέα του χρηματοπιστωτικού και φορολογικού εγκλήματος.

4.11. Ο διεθνικός χαρακτήρας της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθιστά αναγκαία την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των εθνικών αστυνομικών δυνάμεων και των υπηρεσιών πληροφοριών. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο να δοθούν στην Ευρωπόλ μεγαλύτερες εξουσίες και επαρκείς ανθρωπίνι και υλικοί πόροι για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ) και του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και για τον συντονισμό των εθνικών αστυνομικών δυνάμεων. Ο αποτελεσματικός συντονισμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, της νέας AMLA και της Ευρωπόλ μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για την επιτυχία της νέας δέσμης νομοθετικών μέτρων στην πράξη.

4.12. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να καταρτιστεί ένας νέος, ρεαλιστικός και ειλικρινής κατάλογος μη συνεργάσιμων περιοχών δικαιοδοσίας. Προτείνει επίσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει οδηγία που θα ορίζει ότι οι εταιρείες και τα άτομα που εμπλέκονται σε οικονομικό έγκλημα ή νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα πρέπει να αποκλείονται από οποιαδήποτε διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

4.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι η τρέχουσα σχέση μεταξύ των ΜΧΠ των κρατών μελών θα πρέπει να διατηρηθεί και να συμπεριληφθεί στη νέα δομή της AMLA. Οι πληροφορίες και οι στρατηγικές συμμαχίες που αναπτύχθηκαν με την πάροδο του χρόνου μεταξύ ΜΧΠ διαφορετικών κρατών μελών δεν είναι δυνατό να χαθούν.

4.14. Σημαντικό ποσοστό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες πραγματοποιείται εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέσω της χρήσης μετρητών για την αγορά αγαθών που στη συνέχεια νομιμοποιούνται ή αποθηκεύονται, ή μέσω ορισμένων εμπορικών συναλλαγών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο η προτεινόμενη δέσμη νομοθετικών μέτρων θα μπορούσε να εφαρμοστεί αποτελεσματικότερα στην αγορά έργων τέχνης και περιουσιακών στοιχείων υψηλής αξίας και στην αποθήκευσή τους σε ελεύθερους λιμένες, τελωνειακές αποθήκες και ειδικές οικονομικές ζώνες, καθώς και σε ορισμένες εμπορικές συναλλαγές, εμπορικές συναλλαγές που αφορούν άτοκα δάνεια που αποπληρώνονται σε μια χώρα προορισμού, επενδύσεις σε ακίνητα και συναλλαγές με εταιρείες τυχερών παιχνιδιών. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας μελέτης θα πρέπει, κατά περίπτωση, να χρησιμεύσουν ως βάση για περαιτέρω νομοθετικές προτάσεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των συναφών αδικημάτων.

4.15. Η δραστηριότητα της συντριπτικής πλειονότητας των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ενισχύει τη δημοκρατία, καθότι την καθιστούν συμμετοχική, αλλά και επειδή αποτελούν οικονομικό τομέα με αυξανόμενη αξία. Πολλές εξ αυτών καταπολεμούν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και συμβάλλουν στην αποκάλυψη σχετικών μεθοδεύσεων. Ωστόσο, ορισμένες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ενδέχεται να χρησιμοποιούνται σε δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Για τον λόγο αυτό, κατά το σχεδιασμό πολιτικών για τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η εκτίμηση κινδύνου σε αυτόν τον τομέα πρέπει να είναι πολύ προσεκτική, για να εντοπίζονται περιπτώσεις χρήσης τέτοιων οργανώσεων για παράνομους σκοπούς, χωρίς να προωθείται η ανάπτυξη της ανάπτυξής τους ή να επιτρέπεται σε αυταρχικές κυβερνήσεις να επιτίθενται σε οργανώσεις που τις επικρίνουν.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, εκτός από την αύξηση των εικονικών συναλλαγών και τη μεγαλύτερη χρήση κρυπτοστοιχείων, απογειώθηκε και η αγορά NFT (Non Fungible Tokens — μη ανταλλάξιμες μάρκες) ⁽²⁵⁾, που μεταφέρουν χρήματα διασυνοριακά (2,5 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το πρώτο εξάμηνο του 2021) με τη χρήση τεχνολογίας αλυσίδας συστοιχιών. Η ΕΟΚΕ προτείνει οι φορείς εκμετάλλευσης αγορών μη ανταλλάξιμων μαρκών να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων. Ομοίως, οι «συναλλαγές χωρίς μετρητά», οι οποίες χρησιμοποιούνται για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να παρακολουθούνται.

⁽²⁵⁾ Reuters, 6.6.2021: NFT sales volume.

5.2. Η πανδημία έχει μειώσει τη χρήση μετρητών. Αυτό, σε συνδυασμό με την απόφαση να σταματήσει η εκτύπωση χαρτονομισμάτων των 500 ευρώ, έχει δημιουργήσει την ανάγκη οι εγκληματίες να «ξεπλύνουν» αυτά τα χρήματα και να τα εισαγάγουν στην πραγματική οικονομία. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μελετήσει τη δυνατότητα μείωσης του ορίου των συναλλαγών σε μετρητά κάτω των 10 000 ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές καταστάσεις στα διάφορα κράτη μέλη.

5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ορθή λειτουργία των ΜΧΠ. Αυτό απαιτεί επαρκείς και υψηλού επιπέδου τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους. Η ικανότητά τους να συνεργάζονται με άλλες ΜΧΠ και αρχές της ΕΕ πρέπει να ενισχυθεί, με συμβατά πρότυπα, διαδικασίες και εργαλεία πληροφορικής, καθώς και επαρκή και συγκρίσιμη κατάρτιση για όλο το προσωπικό τους. Η AMLA θα πρέπει να συνεργάζεται με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας του έργου της. Η ΕΟΚΕ καλεί τις εθνικές κυβερνήσεις, ιδίως εκείνες που αναφέρονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Έξαμήνου, να δώσουν προτεραιότητα στον στόχο της ομαλής λειτουργίας των ΜΧΠ και να προωθήσουν την αποτελεσματική συνεργασία με τις ευρωπαϊκές αρχές.

5.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η επαγγελματική επάρκεια, η πείρα, η ανεξαρτησία —με την έννοια της υπεράσπισης μόνο των συμφερόντων και των αξιών της ΕΕ— και η ειλικρίνεια των διευθυντικών στελεχών της AMLA και του λοιπού προσωπικού της είναι ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία της. Επομένως, η αυστηρότητα και η διαφάνεια πρέπει να διέπουν τη διαδικασία επιλογής. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει κατάλογο αρχών και αξιών που θα διέπουν τις αρχικές διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού και που μπορούν να συνεκτιμηθούν στον κώδικα δεοντολογίας που θα καταρτιστεί και θα εγκριθεί από τα όργανα της αρχής κατά την έναρξη λειτουργίας της.

5.5. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόταση⁽²⁶⁾ —που συμφωνεί με την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου— να καταργηθούν σταδιακά τα προγράμματα χορήγησης άδειας διαμονής μέσω επενδύσεων και να απαγορευθούν τα αντίστοιχα προγράμματα χορήγησης υπηκοότητας και, εν τω μεταξύ, να ελεγχθεί με αυστηρότητα ότι όσοι επωφελούνται από αυτά έχουν εκπληρώσει τις νομικές υποχρεώσεις τους στις χώρες καταγωγής τους και δεν επιδίδονται σε δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

5.6. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δημιουργήσει μια βάση δεδομένων που θα παρέχει στις ΜΜΕ πληροφορίες σχετικά με τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε ιδιώτες και εταιρείες, και τη διάρκειά τους, σε σχέση με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

5.7. Η AMLA πρέπει να διαθέτει επαρκή προϋπολογισμό για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων που θα ανακύψουν όσον αφορά τους στόχους και τις αποστολές της. Μια αποτελεσματική ΚΕΧ/ΧΤ θα βελτιώσει σημαντικά τα φορολογικά έσοδα των κρατών μελών, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού και των δικαίων μεταβάσεων τους, καθώς και να συμβάλουν στη βελτίωση της κοινωνικής και πολιτικής συνοχής τους. Θα πρέπει να εξεταστεί το κόστος που συνεπάγεται για τις εταιρείες η εκπλήρωση των νέων νομικών υποχρεώσεων, οι οποίες πρέπει να αξιολογούνται τακτικά ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη χρηματοδότηση της AMLA από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

5.8. Μια κρίσιμη πτυχή της επιτυχούς ΚΕΧ/ΧΤ είναι η διαθεσιμότητα καλών διασυνδεδεμένων βάσεων δεδομένων και μητρώων πραγματικών δικαιούχων λογαριασμών, περιουσιακών στοιχείων, καταπιστευμάτων ή καταπιστευματοδόχων και συναλλαγών, και η εύκολη προσπέλασή τους από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα. Λόγω του αυξανόμενου μεγέθους και της ταχύτητας πρόσβασης στα εν λόγω μητρώα και βάσεις δεδομένων, αυξάνεται η απαίτηση για προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ζήτημα αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί με τη μέγιστη δυνατή προσοχή.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2021.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 81, και ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 6.